Ледве чи був ще на війні хтось хоробріший за нього, міг би хоч і в саме пекло сміло піти, ніякої вражої сили не боявся та ще й приказував: "Хто смерти боїться, тому по смерти черепками дзвонять".

Скінчилася війна. А одчайдушному жовнірови ні жити, ні дрімати: роботи ніякої, нудьга і вдень, і вночі, їжа в рот не лізе. Врешті пустився у світ за очі шукати іншої служби.

Йде борзо, йде і не спочиває, по шинках не затримується. Довголітня війна лишила по собі страшні сліди: багаті людні села, міста опустіли, перетворилися на румовища, а тучні поля, луги, ліси — в безмежні пустелі, кладовища. А люди? Серця їхні пересичені гіркотою і жалем до всього.

Йде жовнір, а тут всюди нарікання, стогін людей та голод, холод, а він іде і ніби не видить, що круг нього діється. "Тільки б скоріше з тої безмежної Голготи, тільки геть з тих страшних місць", — думає бувалий богатир. А щоби прискорити кроку, ви-зувся і повісив чоботи на плече, а сам марширує посеред дороги, збиваючи порохи босими ногами.

За якийсь час наблизився він до величавого палацу — дах аж горить, сяє до сонця, і сад довкола палацу, наче рай. А в саду якийсь пан походжає по чистеньких доріжках поміж цвітами, милується ними, упивається їхніми пахощами. Виглядає на чоловіка з доброю душею.

Жовнір хутенько взувся, підійшов до пана, тріснув по-жов-нірськи зап'ятками, аж луна пішла, витягнувся квінтою і вдарив рукою в дах:

— Мельдую слухняно, що вдома мене Іваном, а на війні Всего-товим кликали, і всі діри мною затикали. Хочу служити не підпанкам, лише великим панам. Може бути, що ви для мене якраз по нутру і нічого собі кращого не бажаю. Я докажу, що величання моє Всеготовим недаром

ношу. Я і за студене, й за гаряче, до нічого не полінуюся, що накажете, те і зроблю.

Усміхнувся пан, видно, сподобалася йому така бесіда.

— Добре, Іване, говориш — словами ти мені дуже сподобався, тільки незвісно, як твої діла покажуть, побачимо. Коли ти такий до всього готовий, то відгадай мені, що я собі тепер помислив?

Іван замість відповіді хутко побіг до бесідки, де на столику лежала копиця файок і малих, і великих, і з короткими, і з довгими цибухами. Іван вибрав найбільшу, і з цибухом завбільшки з держак від ціпа, начинив її дрібним тютюнцем, закурив, приніс панови і каже:

— Благоволіть милостиво курити.

Пан з великого диву аж у пальці тріснув, похитав головою, погладив вуса, а се означало, що був собою дуже вдоволений. Опісля відібрав від Всеготового файку, присів собі на лавці, курить, пускає дим і клубами, і коліщатами, видно, щось думає важного, бо обличчя його веселе споважніло.

— Відгадав, любчику, мої гадки, — каже пан, — приймаю тебе на службу. Я король Тихолюб, а хочу женитися з Мудросла-вою — донькою мого сусіда, короля Безіменного. Вона і красою, і розумом на весь світ прославилася. Твоє діло, отже, зробити так, щоби я з нею одружився.

На це Іван:

— То для мене не робота, а забава. Я дуже радію, де люди веселяться, а дяки співають той тропар, в якому просять Господа, щоби зійшов з неба і поблагословив новий виноградник. Вам також з Мудрославою тої самої заспівають. Тільки головна річ от що: мусите

мене вбрати, як королівського свата і вся двірська знать повинна зі мною їхати — у каретах та бричках з кучерами, льокаями, кухарами.

На це король відповів:

— Буде все так, як собі бажаєш. Весь двір мій, від найвищого до найнижчого, тобі на услуги. Лише готовся скоро і вертайся з королівною Мудрославою. Я готовлюся до святкового прийняття і чекати буду вас з нетерпінням.

От так Іван в золотій королівській кареті попереду, а за ним в повозах, бричках і верхи королівської двірні — видимо й невидимо; самі дивуються, де їх стілько під одним дахом нагромадилося.

їдуть оден день, другий, третій. Затрималися на обід під лісом, милуються красою: ліс кедровий, дерева вікові, а птахів тьма-тьменна.

Слухає Іван і каже своїм:

— Не поїдемо лісом: гріх непокоїти Господніх співців. Вони також славлять Господа воскресними антифонами. Може, вони нам колись у пригоді стануть.

Через те, що оминули ліс, довго мусіли їхати нерівною дорогою. Розніженим дворянам не подобалося товктися по ровах, пектися на сонці, коли можна було лісом, холодком і рівним шляхом, але мусіли підкоритися.

А далі їм зустрілися не співучі птахи, а самі чорні круки, що непроглядний луг собою вкрили. Хтось з дворян кинув ненароком хустину на луг: круки вмить розірвали поміж себе і з'їли. Помітив се Іван, жаль йому стало голодних круків, то ж велів метати все з возів, що було їстівного, птахам.

— Всю їжу кидайте, — наказує, — коли нам не стане, то в дорозі купимо. Не можу я байдуже глядіти на твар Божу, як з голоду умирає, коли у нас всього вволю. Наситяться круки — вдячні нам будуть.

Нагодував Іван круків, їде далі, вдоволений, що вся подорож дотепер в такім гаразді ведеться.

Аж ось і столиця короля Безіменного показалася. От і ріка, а там ген за рікою королівські палати видніються. А ріка широчезна, другий бік берега тільки що чорніється; вода по кістки, риби дрібної безліч, але є і одна незвичайної величини, по камінні товчеться, а на глибінь не може. А ту от і кухарі до неї поспішили, обступили довкруг, хочуть зловити. Та риба не дається: кремезна і метка така, що найгрубішого кухаря в воду повалила.

— Пустіть мене, — каже Іван і лізе у воду, бере рибу на руки, а вона, мов покірненька ягничка, не борониться. Заніс рибу на глибінь і пустив у воду.

— Плавай собі, здорова, веселися життям, — сказав рибі на прощання.

А кухарі всі аж роти пороззявляли з дива: не могли збагнути, щоб таку гарну рибину пускати назад у воду.

Переїхали вони ріку і подався Іван до короля та розказує йому, по що приїхав. Вислухав король Все готового і відказує:

— Подібних мудрагелів, як ти, було і перед тобою чимало, та, на жаль, нічого не запопали: не сповнили того, що я їм велів, не догодили мені.

На це Всеготовий:

— Може, догоджу, а може, й ні. Мені звеліли пхатися вперед, то я йду, поки сил стане. Я на все готовий: вспію виїхати — добре, не вспію — друге добре.

— Зараз перевіримо твої успіхи. Я розсію по полю корець маку, а ти маєш мені його визбирати і віддати в такім порядку, щоби ані одного зерна не бракувало.

Ходить Іван полем, думає, яким світом той королівський розсипок визбирати, та не може нічого придумати. Міркує собі: ♦Погана робота, і без ніякого хісна; дійсно великопанські примхи".

Стоїть Іван, не знає, як до тої роботи взятися. Підходить до нього старенький дідуньо, усміхається і каже:

— Я пташиний цар, хочу віддячити тобі за добро, яке ти зробив моїм дітям у кедровім лісі. Ти не хотів нас непокоїти і оминув нашу столицю, а ми тобі за те весь мак визбираємо.

Іван розпростер чистеньке простирало на землі, а пташиний цар тільки свиснув і вмить стали злітатися птахи зі всіх сторін. Окрили хмарою засіяне поле і стали збирати мак, і посипався мак рясненьким дощиком на простирало. Просто на очах росла щораз більша купа. Визбирали птахи мак і відлетіли.

Приніс Іван до короля мак, змірили — є повний корець, ані одного зеренця не бракує.

— Перша робота удалася, — говорить король Безіменний, — але побачимо, як тобі далі поведеться. От тобі друга робота: в моїй державі віддавна бушує поганий звірище — потвора, ні звір, ні чоловік! Страшно й подумати про те лихо, яке людям приносить. Де явиться — біда для всіх. Забирає добуток людський, нечистими сопухами затроює повітря,

мор поміж людьми ширить. Того потвора маєш убити; він якраз появився тепер в недалеких лісах.

Озброївся Іван і вирушив до лісу убити лютого звіра-потвора. Під лісом здибує його пташиний цар і повідає:

— Підступного тільки підступом можна перемогти. Бо поганий то і кровожерний звірище, ненаситна шельма; свіжа тепла кров з живого — йому над усе. Він вже одне око втратив і се приспішить його кінець. До полудня він страшний і небезпечний, і спрага його палить, крови прагне. Кидає собою по всіх усюдах, мордує, що запопаде, і все тільки кров хлепче, а трупи гниють, затруюють повітря. А коли нажлопається крови, тогди з полудня спить мертвих сном. Йдеться про те, щоб друге око втратив. А про це подбають круки, котрих ти колись нагодував.

Так і сталося. Тільки сонце зачало клонитися з полудня, стали круки стадами тягнути до ліса. Внедовзі залунав страшний рев по лісі. То був знак, що круки здійснили свою роботу.

— От і кінець нашому шкідникові, — каже пташиний цар. —Ходімо й подивимось на лютого хижака.

Підійшли ближче — сліпа потвора розбивалася з люті об стовбури вікових дерев і ревіла з розпачу. Круки видовбали йому у сні друге око.

Став пташиний цар над самою прірвою та почав накликувати потвору до себе. Лютий звір кинувся на голос і полетів у прірву, тільки заклекотіло.

Ще й третю роботу виконав Іван — знайшов золоту обручку, що королівна Мудрослава в ріці втопила. І з тим не мав жодного клопоту, бо тільки вийшов над ріку, став над берегом, а та риба, чиє життя він спас, викинула йому обручку просто до ніг.

Так ото мусив король Безіменний згодитися на шлюб своєї доньки з королем Тихолюбом. Велика радість була в усій державі, а найбільше Іван тішився, що оженив короля по його волі.

Борислав, 4/8. 1917.